

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy Milana Taubera, soudce Vadima Hlavatého a soudkyně Pavly Klusáckové ve věci

žalobkyně: **A. S.**
bytem X
zastoupená advokátem JUDr. Martinem Fejfárkem, LL.M.
se sídlem Josefa Lady 2106/01, 434 01 Most

proti

žalovanému: **Ministerstvo zdravotnictví**
se sídlem Palackého náměstí 375/4, 128 01 Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí ministra zdravotnictví ze dne 16. 11. 2023, č. j. MZDR 18542/2023-3/PRO,

takto:

- I. Rozhodnutí ministra zdravotnictví ze dne 16. 11. 2023, č. j. MZDR 18542/2023-3/PRO, se zrušuje a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku na náhradu nákladů řízení 8 228 Kč, a to do rukou zástupce žalobkyně advokáta JUDr. Martina Fejfárka, LL.M.

Odůvodnění:

I. Základ sporu

Shodu s prvpisem potvrzuje M. S.

(K.ř. č. 1 – rozsudek)

1. Žalobkyně se podanou žalobou domáhala přezkoumání a zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí, kterým ministr zdravotnictví zamítl její odvolání a potvrdil rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 5. 2023, č. j. MZDR 36416/2022-7/PRO. Prvostupňovým rozhodnutím byla zamítnuta žádost žalobkyně podaná dne 23. 11. 2022 o poskytnutí jednorázové peněžní částky za protiprávní sterilizaci podle zákona č. 297/2021 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky osobám sterilizovaným v rozporu s právem a o změně některých souvisejících zákonů.
2. Žalobkyně v žádosti sdělila, že ke zdravotnímu výkonu zabraňujícímu plodnosti (sterilizaci) došlo dne X v X, v rámci zákroku spočívajícím v provedení laparoskopie a chromopertubace za účelem zjišťování průchodnosti vejcovodů, a to bez poučení o možných rizicích a následcích zákroku. Poukázala zejména na předoperační zápis – zprávu ze dne X, chorobopis č. X ze dne X, operační protokol o provedeném zákroku dne X a pozitivní reverz ze dne X. Žalobkyně nebyla předem informována o provedení odstranění vejcovodů, domnívala se, že předmětem zákroku bude pouze laparoskopie a chromopertubace za účelem zjištění průchodnosti vejcovodů, přičemž následně jí budou sděleny výsledky a bude poučena o možné léčbě. O tom, že jí byly odebrány vejcovody, byla informována až po probuzení z narkózy. Po třech hodinách za ní měl přijít MUDr. B. S., který jí předložil k podpisu antedatovaný pozitivní reverz k datu X, ve němž byl uveden souhlas s odstraněním vejcovodů. Žalobkyně měla být nátlakem donucena k podpisu pozitivního reverzu. Žalobkyně tedy byla ve věku X let sterilizována bez předchozího, řádného, svobodného a informovaného souhlasu, ač si přála mít další děti.

II. Obsah žaloby

3. Žalobkyně namítala, že se žalovaný nevypořádal s jejími tvrzeními týkajícími se nesprávnosti zdravotnické dokumentace. Žalovaný a ministr zdravotnictví ve svých rozhodnutích uvedli, že ze zdravotnické dokumentace bylo zřejmé, že šlo o sterilizaci na nemocných pohlavních orgánech v důsledku diagnózy chronického zánětu vejcovodů a vaječníků, ženské neplodnosti tubulárního původu a oboustranné neprůchodnosti vejcovodů na obou koncích, nikoli na základě předmětného zákroku. Žalobkyně s tímto závěrem nesouhlasila, neboť tyto informace byly patrné teprve z chorobopisu a operačního protokolu. Z předoperačního zápisu nevyplývají, naopak je z něj zřejmé, že byla žalobkyně přijata k plánované laparoskopii a chromopertubaci.
4. Není patrné, z čeho žalovaný dovodil, že byla žalobkyně dostatečně poučena, když před provedením zákroku ani lékaři nevěděli, že bude provedena sterilizace. Žalobkyně rozporovala závěr, že byla zbavena plodnosti primárně v důsledku uvedených diagnóz, nikoli předmětným zákrokem, a uvedla, že její zdravotní stav mohl být pouze dočasný a s účinnou léčbou mohl být odstraněn. S touto argumentací se ministr zdravotnictví nevypořádal, což zakládá nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí.
5. Žalobkyně rozporovala závěry žalovaného, že nijak nedoložila své tvrzení o nátlaku stran podpisu antedatovaného pozitivního reverzu a v této souvislosti nenavrhla žádné důkazní prostředky. Již v žádosti žalobkyně navrhovala provedení účastnického výsledku. K rozkladu poté připojila listinné „svědecké prohlášení“, což žalovaný v napadeném rozhodnutí označil za nepřipustné, čímž porušil zásadu posouzení podání podle skutečného obsahu. Svůj postup žalovaný nesprávně podložil rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 2. 2014, č. j. 6 As 147/2013-29. Žalovanému byl již v minulosti judikaturou i odbornou veřejností vytýkán přepjatý formalismus spočívající v přílišném

spoléhání pouze na zdravotnickou dokumentaci a nedbání na zásadu materiální pravdy. Za situace, kdy žalobkyně rozporovala závěry vyplývající ze zdravotnické dokumentace, bylo povinností žalovaného hledat i jiné důkazní prostředky a současně o nutnosti předložení dalších důkazních prostředků poučit žalobkyni. Důvodová zpráva k zákonu č. 297/2021 Sb. výslovně označuje za možné důkazní prostředky výpověď oprávněné osoby a svědků, znalecké posudky, odborná vyjádření, věci, listiny atd.

III. Vyjádření žalovaného k podané žalobě

6. Žalovaný uvedl, že žalobkyně byla podle zdravotnické dokumentace prokazatelně nejpozději dne X poučena o svém zdravotním stavu, přičemž byla upozorněna na možnost odstranění vejcovodů, s čímž souhlasila. Současně byla podle pozitivního reverzu poučena o případných rizicích uvedeného výkonu. Dne X byla žalobkyně přijata k hospitalizaci u poskytovatele zdravotních služeb a přijímací lékař vyplnil přední stranu chorobopisu včetně sekce „Základní onemocnění, pro které byl pacient hospitalizován...“, dle níž žalobkyně trpí chronickým zánětem vejcovodu a vaječníku. Žalobkyně nepředložila žádný důkaz o tom, že by její zdravotnická dokumentace nebyla vedena správně.
7. Námitka žalobkyně spočívající v tom, že pozitivní reverz byl antedatovaný, zůstala podle žalovaného v rovině tvrzení. Není zřejmé, z jakého důvodu by žalobkyně podepsala pozitivní reverz zpětně, když s ním nesouhlasila. Popsané jednání mohlo naplnit znaky skutkové podstaty přestupku, nebo trestného činu, žalobkyně se proto měla obrátit na příslušný správní orgán, poskytovatele zdravotních služeb nebo orgány činné v trestním řízení. Žalobkyně nesdělila, zda takto učinila. V případě nepravdivosti svého tvrzení se pak žalobkyně dopouští krivého obvinění.
8. Žalobkyně nijak nepodložila své tvrzení, že stav neplodnosti v důsledku popsanych chorob mohl být dočasný a mohl být řešen konzervativně. Žalovaný uvedl, že žalobkyně by pro úspěšnost námítky musela předložit standardy a postupy *lege artis* při léčbě chronického zánětu vejcovodu a vaječníků v roce X a srovnat je s tím, jak lékaři v jejím případě postupovali, což neučinila.
9. Žalovaný tvrdil, že učinil maximum možného s cílem zjistit skutečný stav věci. K účastnickému výsledku nebylo přistoupeno, neboť by nepřinesl nic nového nad rámec toho, co měla žalobkyně možnost sdělit žalovanému písemně.

IV. Replika žalobkyně

10. Žalobkyně upozornila, že se žalovaný k námitce možného alternativního způsobu léčby vyjádřil až ve vyjádření k žalobě. Pokud jde o zdravotnickou dokumentaci, v předoperačním zápisu lze nalézt pouze stručný údaj o „zánětu vaječníku vpravo“, což nelze považovat za řádné informování žalobkyně. Žalobkyně odmítla, že by musela prokazovat standardy a postupy *lege artis* při léčbě chronického zánětu vejcovodu a vaječníků v rozhodné době, důkazy měl opatřit žalovaný, k čemuž nabízela součinnost. Dodala, že prvostupňové rozhodnutí bylo vydáno až po uplynutí zákonné lhůty.

V. Posouzení žaloby Městským soudem v Praze

11. Městský soud v Praze přezkoumal napadené rozhodnutí v rozsahu uplatněných žalobních bodů, jimiž je vázán [§ 75 odst. 2 věta první zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“)], a vycházel přitom ze skutkového i právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.).

Shodu s prvopisem potvrzuje M. S.

12. Soud rozhodl bez jednání, neboť žalobkyně v reakci na výzvu podle § 51 s. ř. s. s tímto postupem výslovně souhlasila a žalovaný na výzvu nereagoval. Nadto soud napadené rozhodnutí zrušil pro důvody podle § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s.
13. Soud při posouzení věci vyšel z následující právní úpravy:
 - Podle § 3 odst. 1 zákona č. 297/2021 Sb. se sterilizací v rozporu s právem pro účely tohoto zákona rozumí zdravotní výkon zabraňující plodnosti, k jehož provedení oprávněná osoba neudělila souhlas, nebo souhlas udělila při takovém porušení právních předpisů upravujících v rozhodném období provedení zdravotního výkonu zabraňujícího plodnosti anebo za takových okolností, jež vylučují nebo vážně narušují svobodu a prostotu omylu uděleného souhlasu.
14. Soud o podané žalobě uvážil následovně:
15. Soud se nejprve zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí. O nepřezkoumatelnosti pro nedostatek důvodů lze hovořit v situaci, kdy se správní orgán v rozhodnutí řádně nevypořádá se všemi námitkami účastníků řízení, případně své rozhodnutí neodůvodní vůbec nebo nedostatečně vzhledem k požadavkům zákona (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2006, sp. zn. 2 As 37/2006). Jak judikoval již Vrchní soud v Praze [viz rozsudek ze dne 26. 2. 1993, sp. zn. 6 A 48/92 (SJS 27/0; SP 27/1994); shodně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 6. 2010, č. j. 9 As 66/2009-46], z odůvodnění rozhodnutí musí být seznatelné, proč správní orgán považuje námitky účastníka za liché, mylné nebo vyvrácené, které skutečnosti vzal za podklad svého rozhodnutí, proč považuje skutečnosti předestírané účastníkem za nerozhodné, nesprávné, nebo jinými řádně provedenými důkazy vyvrácené, podle které právní normy rozhodl, jakými úvahami se řídil při hodnocení důkazů a – v případě rozhodování o relativně neurčité sankci – jaké úvahy jej vedly k uložení sankce v konkrétní výši. Nutno též zdůraznit, že dle ustálené judikatury tvoří rozhodnutí správních orgánů obou stupňů z hlediska soudního přezkumu jeden celek (usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 10. 2004, č. j. 5 Afs 16/2003-56, a rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 10. 2014, č. j. 6 As 161/2013-25).
16. Z prvostupňové i napadeného rozhodnutí je zřejmé, že správní orgány založily své zamítnutí žádosti žalobkyně na tom, že byly kumulativně splněny dvě podmínky pro závěr o zákonnosti sterilizace – žalobkyně byla již před předmětným zákrokem neplodná a s předmětným zákrokem souhlasila, resp. neprokázala, že souhlas nebyl předchozí, řádný, svobodný a informovaný. To vyplývá ze str. 3 prvostupňového rozhodnutí: „[Ž]adatelka tak byla zbavena plodnosti primárně výše uvedenými chorobami, a nikoli předmětným zákrokem. Aby sterilizace na nemocných pohlavních orgánech proběhla legálně, byla zapotřebí jednak indikace lékaře a dále souhlas žadatelky. [...] Podmínky pro provedení sterilizace na nemocných pohlavních orgánech tak byly dány a sterilizace byla provedena v souladu s právními předpisy. [...] žadatelka byla zbavena plodnosti kvůli chronickému zánětu vejcovodu a vaječníků a kvůli oboustranné neprůchodnosti vaječníků, a nikoli až v důsledku předmětného zákroku, který měl za cíl toliko řešit patologický stav, a nikoli žadatelku zneplodnit. Navíc jak uvedlo ministerstvo výše, sterilizace na nemocných orgánech byla možná a podle dostupných podkladů proběhla v souladu s právními předpisy.“. Napadené rozhodnutí tyto závěry nijak nemění.
17. Soud zdůrazňuje, že splnění druhé podmínky (souhlas se zákrokem) je možné posuzovat až poté, co v přezkumu obстоjí splnění první podmínky (předchozí neplodnost). Pokud by

Shodu s prvopisem potvrzuje M. S.

totiž žalobkyně byla nevléčitelně neplodná již před předmětným zákrokem, pak by předmětný zákrok nemohl nijak zasáhnout do jejích práv, neboť by na jejím stavu již nemohl nic změnit. V takovém případě by z hlediska odškodnění za protiprávní sterilizaci bylo bezpředmětné zkoumat, zda žalobkyně dala svůj souhlas s předmětným zákrokem. Tehdejší právní předpisy (viz níže) sice vyžadovaly souhlas pacienta, soud se však domnívá, že podstatné pro závěr o nelegální sterilizaci je materiální hledisko, tj. zda šlo o zákrok skutečně vedoucí ke zbavení plodnosti. Ač by se tedy typově jednalo o zdravotní výkon zabráňující plodnosti, fakticky by předmětný zákrok tyto následky neměl, což opakovaně uvedl i žalovaný v prvostupňovém rozhodnutí.

18. Soud se tedy nejprve zabýval závěrem správních orgánů, že žalobkyně byla zbavena plodnosti již před předmětným zákrokem v důsledku chorob a že se jednalo o neplodnost neléčitelnou. Prvostupňové rozhodnutí se k léčitelnosti stavu žalobkyně nijak nevyjadřuje, vychází ze zdravotnické dokumentace s tím, že šlo o nemocné pohlavní orgány, pročez bylo možné za tehdy platných právních předpisů (§ 27 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, a směrnice Ministerstva zdravotnictví ČSR ze dne 17. 12. 1971, č. LP-252.3-19.11.71., o provádění sterilizace) a za souhlasu pacienta provést sterilizaci. Takový závěr však soud nepovažuje za řádně odůvodněný. *Ad absurdum* by to znamenalo, že by ke sterilizaci postačovala v zásadě jakákoli, třeba i banální a snadno vyléčitelná choroba pohlavních orgánů; ostatně i tehdejší právní předpisy odkazují na zásadu postupu *lege artis*. Soud má tudíž za to, že by muselo jít o chorobu nevléčitelnou. V tomto směru ovšem prvostupňové rozhodnutí neuvádí ničeho.
19. Žalobkyně ve svém rozkladu (shodně jako v žalobě) v bodě 17 argumentovala tím, že „*se navíc nelze ztotožnit s tvrzením, že navrhovatelka „byla zbavena plodnosti primárně výše uvedenými chorobami, a nikoli předmětným zákrokem“. I pokud by navrhovatelka byla zbavena plodnosti primárně chorobami uvedenými ve zdravotnické dokumentaci, mohl to být stav pouze dočasný, který by konzervativním způsobem léčby, případně alternativními metodami, bylo možné odstranit. Lékaři však možné řešení nehledali a rovnou přistoupili k razantnímu řešení, které zbavilo navrhovatelku plodnosti absolutně.*“ Soud poznamenává, že na povinnosti ministra zdravotnictví reagovat na tuto námitku nic nemění okolnost, že převážná část rozkladu žalobkyně směřuje k rozporování udělení souhlasu s předmětným zákrokem. Jde o jasnou a srozumitelnou rozkladovou námitku reagující na jeden z podstatných závěrů prvostupňového rozhodnutí.
20. Ministr zdravotnictví se však s touto námitkou v napadeném rozhodnutí nijak nevypořádal. Stručně reagoval až ve vyjádření k žalobě, leč dle rozsudků Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 12. 2008, č. j. 8 Afs 66/2008-71, a ze dne 13. 10. 2004, č. j. 3 As 51/2003-58, nelze vadu nepřezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí zhojit ve vyjádření k žalobě, případně v kasační stížnosti.
21. S ohledem na výše uvedené soud nemohl věcně přezkoumat žalobní body, a to ani ve vztahu k (ne)udělení patřičného souhlasu žalobkyní.
22. Vzhledem k tomu, že žalovaný (ministr zdravotnictví) bude v dalším řízení povinen řádně odůvodnit své závěry, přičemž bude řešit skutkovou otázku, zda byla žalobkyně nevléčitelně neplodná již před předmětným zákrokem, soud zdůrazňuje, že žalovaný je povinen zjistit skutkový stav věci bez důvodných pochybností v souladu se zásadou materiální pravdy, a to bez ohledu na povinnost žalobkyně podložit svá tvrzení důkazními prostředky (např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 8. 2018, č. j. 10 Azs

Shodu s prvopisem potvrzuje M. S.

86/2018-34, a ze dne 16. 12. 2020, č. j. 1 Ads 282/2019-37). Nutnost dbát na základní zásady správního řízení uvedené v § 2 a § 3 správního řádu, a to i s ohledem na účel a smysl zákona č. 297/2021 Sb., akcentuje též judikatura vztahující se k odškodnění za sterilizaci (rozsudky Městského soudu v Praze ze dne 15. 11. 2022, č. j. 14 Ad 9/2022-33, ze dne 25. 10. 2023, č. j. 8 Ad 19/2022-26, a ze dne 4. 10. 2023, č. j. 15 Ad 2/2023-46). Teze žalovaného, že je to žalobkyně, kdo má dokazovat, že její neplodnost bylo možné vyléčit, je proto lichá.

VI. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

23. Soud shledal žalobu důvodnou, neboť napadené rozhodnutí je nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů, pročej jej podle § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s. zrušil a současně podle § 78 odst. 4 s. ř. s. vyslovil, že se věc vrací žalovanému k dalšímu řízení. V dalším řízení je žalovaný (ministr zdravotnictví) podle § 78 odst. 5 vázán právním názorem soudu. Setrvá-li tedy na svém rozhodnutí, bude povinen odstranit shora vytýkané nedostatky odůvodnění, tj. řádně odůvodnit závěr, že žalobkyně byla nevléčitelně neplodná již před předmětným zákrokem, ohledně čehož žalovaného též tíží důkazní břemeno, neboť se jedná o skutečnost podporující, proč žádosti nelze vyhovět.
24. O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Ve věci měla plný úspěch žalobkyně, a soud proto uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni ve stanovené lhůtě náhradu nákladů řízení. Žalobkyně byla od soudního poplatku osvobozena podle § 11 odst. 1 písm. n) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Náklady žalobkyně tudíž představují pouze náklady související s právním zastoupením žalobkyně advokátem. Ty jsou tvořeny odměnou za dva úkony právní služby (převzetí zastoupení a sepsání žaloby), přičemž sazba odměny za jeden úkon právní služby činí dle advokátního tarifu – vyhlášky č. 177/1996 Sb. částku 3 100 Kč [§ 6 odst. 1, § 7 a § 9 odst. 4 písm. d) cit. vyhlášky], dvěma paušálními částkami ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 4 cit. vyhlášky), a náhradou za daň z přidané hodnoty v sazbě 21 % ve výši 1 428 Kč (§ 57 odst. 2 s. ř. s.). Soud nepřiznal náhradu za repliku, neboť nepřinášela nové, pro posouzení věci podstatné skutečnosti. Celkem náklady řízení činí 8 228 Kč. Soud proto uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení v této výši, a to ve stanovené lhůtě do rukou zástupce žalobkyně advokáta JUDr. Martina Fejfarčka, LL.M..

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v

Shodu s prvopisem potvrzuje M. S.

jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha dne 30. května 2024

Mgr. Milan Tauber v.r
předseda senátu